

การศึกษาองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม
กรณีศึกษา: ชุมชนวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
The Study of Component in Cultural Landscape,
Case Study: Wat Ketkaram Community, Mueang Chiang Mai District,
Chiangmai Province

รับบทความ	14/10/2021
แก้ไขบทความ	08/11/2021
ยอมรับบทความ	12/11/2021

ณัฐสิณี รุ่งเพชรเมณี

หลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Natsinee Rungphetmanee

Master of Landscape Architecture Program, Faculty of Architecture, Silpakorn University

rungphetmanee.n@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีความมุ่งหมายจะศึกษาองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีความสำคัญของชุมชนวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สำคัญส่วนหนึ่งของการประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ชุมชนวัดเกตการามต่อไป

ชุมชนวัดเกตการามมีประวัติศาสตร์นานกว่า 500 ปี มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง ชุมชนนี้มีความโดดเด่นทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ชาวชุมชนมีศาสนาที่นับถือ 5 ศาสนา ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู และซิกข์ เป็นชุมชนอนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัยของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความสำคัญชุมชนหนึ่ง ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชน เนื่องจากเกิดการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ชุมชนวัดเกตการาม ได้มีการจำแนกองค์ประกอบที่สำคัญออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์และด้านเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม และการคัดเลือกภาพตัวแทนเพื่อหาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม จากองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบสำหรับนำมาใช้ในการประเมินคุณค่าความสำคัญและหาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้ผลจากการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมพบว่า พื้นที่ที่มีคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมสูงที่สุดในแต่ละด้านนั้นจะอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิง แนวถนนเจริญราษฎร์ นำไปสู่การออกแบบและวางแผนอนุรักษ์ชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: ภูมิทัศน์วัฒนธรรม การประเมินคุณค่า ชุมชนวัดเกตการาม

Abstract

This article is intended to identify and describe the significant cultural landscape components of Wat KetKaram community, located in Mueang Chiang Mai district, Chiang Mai province. This is a part of a study that assessed the value of the cultural landscape of Wat KetKaram community to conserve and develop components the community. The Important components of the cultural landscape was identified and studied. Data is analyzed to evaluate the community's attributes area to find the value and importance of these cultural landscape components.

Wat KetKaram community, with 500 years history was settled on the Ping River. It is known as one of Chiang Mai's important and well preserved residential communities. Currently, the community has been going through changes to support the tourism. The changes have impacted on way of life, cultural traditions and the community's economy, which are important components of the cultural landscape.

From field surveys of the community, physical attributes may be classified into four important component; physical, socio-cultural scenery, historical and economic components. A questionnaire interview was conducted. Respondents were also asked to give rating to twenty four representative pictures to indicate values and important of cultural landscape components. Respondents rating identifies pictures of areas with the highest value namely the banks of the Ping River, Charoen Rat Road, Wat Ketkaram and important religious places. Recommendations were made to pay particular attentions to the critical areas and social economic activities considered essential to the conservation of the cultural landscape.

Keyword: *Cultural Landscape, Valuation, Wat Ketkaram Community*

บทนำ

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นผลที่เกิดขึ้นของปฏิสัมพันธ์จากมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Sauer, 1967) ที่แสดงถึงการกระทำของมนุษย์ที่ปรากฏออกมาให้เห็นในรูปแบบขององค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Lennon, 1996) ทั้งทางรูปธรรมและนามธรรมที่ได้มีการเรียนรู้และถ่ายทอดสั่งสมกันมายาวนานเป็นพัฒนาการตั้งแต่บรรพบุรุษสู่รุ่นลูก รุ่นหลาน ได้แก่ สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรมต่าง ๆ ที่สามารถจับต้องได้ และที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ บรรยากาศที่รับรู้ได้เป็นจินตภาพจากชุมชนเฉพาะแห่งนั้น (เอกลักษณ์) ที่รับรู้ได้จากภาพที่เห็น เสียงที่ได้ยิน กลิ่นที่ได้รับ และวิถีชีวิตของผู้คนที่อยู่ ณ ที่แห่งนั้น (De Blij, 1997) โดยเกิดขึ้นผ่านระยะเวลาและอิทธิพลของปัจจัยภายนอกและภายในซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปแบบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เกิดขึ้น (เกรียงไกร เกิดศิริ, 2551) ส่งผลให้ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ล้วนแต่มีความแตกต่างกันจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่มีคุณค่าและโดดเด่นจนเป็นที่ยอมรับและบางพื้นที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เช่น หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

จังหวัดเชียงใหม่มีที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย จัดเป็นเมืองใหญ่อันดับที่สองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่มีประวัติศาสตร์มานาน เคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนาแต่โบราณ มี "คำเมือง" เป็นภาษาท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งด้านประเพณีวัฒนธรรมและมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรม (ธนิต ชุมแสง, 2554)

ชุมชนวัดเกตการาม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกริมฝั่งแม่น้ำปิงของตัวเมืองเชียงใหม่ มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเป็นแนวยาวขนานกับแม่น้ำปิงตั้งแต่ทิศเหนือจรดทิศใต้และมีการขยายตัวออกไปทางฝั่งตะวันออกและบริเวณรอบ ๆ วัดเกตการาม ซึ่งเป็นวัดที่เก่าแก่ ตั้งอยู่ศูนย์กลางระหว่างชุมชน เป็นย่านชุมชนค้าขายของชาวจีนแห่งแรกในเมืองเชียงใหม่ เริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยการปกครองของพม่า เนื่องจากมีการกล่าวถึงการใช้ท่าเรือวัดเกตต่อเนื่องมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ อีกทั้งยังมีสถาปัตยกรรมเก่าแก่แบบผสมผสานของอาคารดั้งเดิมตลอด 2 ข้างถนน เป็นชุมชนที่มีอายุนานกว่า 500 ปี ประกอบไปด้วย 5 ศาสนาอยู่ร่วมกันภายในชุมชน ได้แก่ พุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู และซิกข์ (ธนิต ชุมแสง, 2554) ปัจจุบันความเจริญเกิดขึ้นภายในพื้นที่ชุมชนอย่างรวดเร็วทำให้เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนหายไป ถึงแม้ว่าชุมชนนี้จะอยู่บนฝั่งการใช้ประโยชน์ที่ดินสีเหลืองทแยงขาวแล้วก็ตาม ซึ่งจัดอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย แต่ก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชนได้แก่ เรื่องการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของคนภายนอกพื้นที่ มีการสร้างสถาปัตยกรรมรูปแบบใหม่เกิดขึ้น รวมถึงการประกอบอาชีพที่หลากหลายภายในชุมชนส่งผลให้ภูมิทัศน์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมีโอกาที่จะสูญหายไป ชุมชนวัดเกตฯ เป็นชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะของการอยู่ร่วมกันของอาคาร เป็นย่านที่มีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม และด้านอื่น ๆ (ปรานอม ตันสุขานันท์, 2559) จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรทำการศึกษาองค์ประกอบและเอกลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน พร้อมกับการศึกษาการประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการาม และแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนสำหรับการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เหมาะสมกับชุมชนวัดเกตการามต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาประวัติศาสตร์ สภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ในด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน

2. ศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบและเอกลักษณ์ทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามเพื่อให้ทราบถึง องค์ประกอบที่มีความสำคัญกับชุมชน และลักษณะเด่นของชุมชนเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการาม
3. เพื่อประเมินคุณค่าความสำคัญของชุมชนวัดเกตการามในด้านสุนทรียภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นคุณค่าความสำคัญต่อคนในชุมชน คนเชียงใหม่ นักท่องเที่ยว และนักประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดพื้นที่สำหรับอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมและการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามโดยใช้กรอบทฤษฎีขององค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมทฤษฎีทางตะวันตกและงานวิจัยในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2563 (ค.ศ.1988-2020)
2. ขอบเขตด้านพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ทิศเหนือติดกับถนนแก้ววรัญ ทิศตะวันตกติดกับแม่น้ำปิง ทิศตะวันออกติดกับถนนบำรุงราษฎร์ ทิศใต้ติดกับถนนเจริญเมือง
3. ขอบเขตด้านเวลา เก็บข้อมูลภาคสนามในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 และในช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2564

ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษา

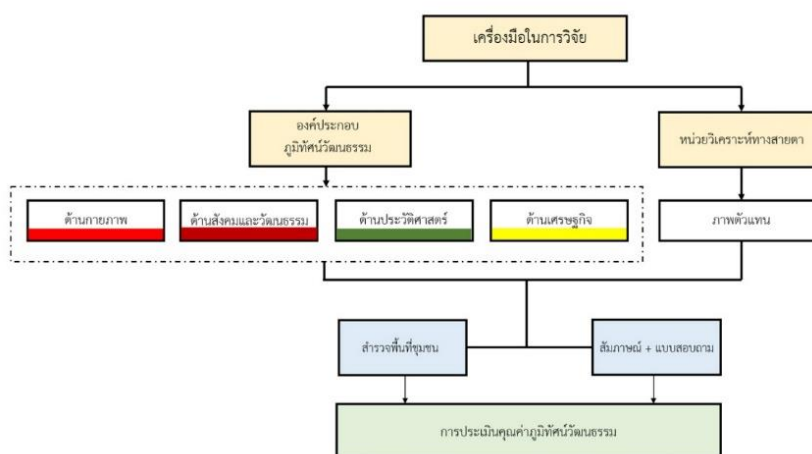
ชุมชนวัดเกตการามเป็นชุมชนที่มีองค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมหลากหลายองค์ประกอบ แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านกายภาพ องค์ประกอบด้านสังคมและวัฒนธรรม องค์ประกอบด้านประวัติศาสตร์ (Lennon, 1996) และองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ (Fowler, 2002) ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ ปัญหาทางด้านกายภาพ เช่น การสูญเสียคุณค่าทางอัตลักษณ์ของการตั้งถิ่นฐานชุมชนริมน้ำ สภาพแวดล้อมและลักษณะทางธรรมชาติของชุมชนเสื่อมโทรม ปัญหาทางด้านสังคม เช่น และการสูญเสียภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมของพื้นที่ชุมชน และปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ในอดีตนั้นชุมชนวัดเกตการามเป็นชุมชนที่มีรายได้หลักของชุมชนมาจากการขนส่งสินค้าทางเรือ การค้าไม้ การทำการเกษตร ขายของสำริด เครื่องเงินต่าง ๆ ให้กับชาวต่างชาติ รวมถึงคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ชุมชน แต่ในปัจจุบันรายได้หลักของคนในชุมชนมาจากการท่องเที่ยวเป็นหลัก ถือเป็นชุมชนที่มีเศรษฐกิจที่ดีชุมชนหนึ่ง เพราะในปัจจุบันพื้นที่ชุมชนประกอบไปด้วย ร้านค้า ร้านกาแฟ ร้านอาหาร พิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพหลักของคนในชุมชน ถ้าชุมชนขาดรายได้จากนักท่องเที่ยวภายนอกแล้ว ทางผู้วิจัยเห็นว่าชุมชนแห่งนี้ก็ได้รับผลกระทบมากพอสมควร แต่ชุมชนก็ยังมียาได้ทีมาจากคนภายในชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นรายได้ที่มาจากร้านค้าภายในชุมชน

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ มีรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของพื้นที่มีแนวโน้มลดลงและมีการเปลี่ยนรูปแบบ การคมนาคมทางบกในพื้นที่ชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น พื้นที่สีเขียวและพื้นที่เกษตรกรรมมีการเปลี่ยนรูปแบบการใช้งาน ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ประเพณีที่สำคัญภายในชุมชน มีแนวโน้มที่จะได้รับการสืบทอดต่อไปในอนาคต หรืออาจมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบประเพณีต่อไป ด้านเศรษฐกิจ ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีที่เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับมีทางเลือกที่เพิ่มมากขึ้นในการประกอบอาชีพ ทำให้คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะประกอบธุรกิจแบบสมัยใหม่ เช่น การเปิดร้านอาหาร ร้านกาแฟ โรงแรม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชนเพิ่ม

มากขึ้น ทั้งนี้ จึงเป็นเหตุให้ต้องทำการศึกษาถึงองค์ประกอบและเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามเพื่อหาความสัมพันธ์กันในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อนำไปสู่การประเมินคุณค่าและหาแนวทางอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยการประเมินคุณค่านั้นจะใช้หลักการคัดเลือกพื้นที่ที่ทำการประเมิน โดยเป็นการประเมินร่วมกับบุคคลสำคัญของพื้นที่ชุมชน และการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามจากหลักเกณฑ์การประเมินภูมิทัศน์วัฒนธรรมของ (Saundra Neale) ร่วมกับกฎบัตรเบอร์ร่า Burra Charter (Australia ICOMOS, 2013) โดยแบ่งคุณค่ามรดกวัฒนธรรมเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านความงาม 2) ด้านประวัติศาสตร์ 3) ด้านวิทยาศาสตร์ 4) ด้านสังคม (Lennon, 1996) ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดแนวทางการ ประเมินคุณค่าไว้ 4 ด้าน โดยอ้างอิงให้เชื่อมโยงกับองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ และ ด้านเศรษฐกิจ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550)

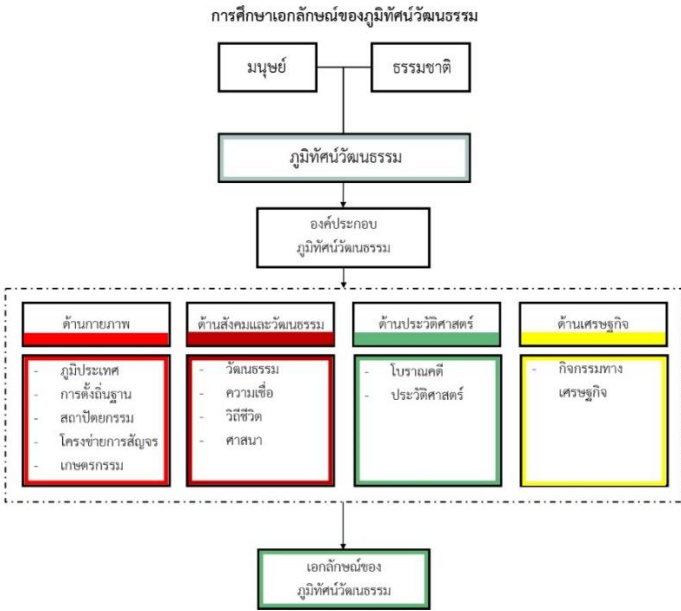
วิธีการดำเนินงานวิจัย

ช่วงต้นเป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร หนังสือ รวมถึงงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาในเรื่อง ความหมาย ประเภท องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรม เอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม การประเมินคุณค่าทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อนำแนวความคิดและทฤษฎีมาสร้างกรอบแนวคิด ในการวิจัยซึ่งการดำเนินการศึกษาอาศัยแนวทางของ The Heritage Council of Victoria (2009) และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาเป็นหลัก โดยได้ทำการเก็บรวบรวม ข้อมูล 2 ประเภท แบ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลทางด้านกายภาพ ข้อมูลทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และข้อมูลปฐมภูมิ คือ การลงสำรวจพื้นที่ชุมชน การสำรวจด้วยสายตาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อหาภาพตัวแทน และการสัมภาษณ์คนในชุมชนโดยใช้คำถามปลายเปิดที่จัดทำขึ้น เพื่อพิจารณาในประเด็นเรื่องภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนและการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการาม ตามแนวทางการวางแผนอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของการอุทยานแห่งชาติ (National Park Service) ของสหรัฐอเมริกา (นวรรฐ์ โอศิริ, 2551)

ภาพ 1 แสดงการออกแบบและดำเนินงานวิจัย (ที่มา: ผู้วิจัย)

การศึกษาองค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนวัดเกตการามเพื่อหาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ และด้านเศรษฐกิจ (ภาพ 2)

ภาพ 2 แสดงองค์ประกอบและเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนวัดเกตการาม (ที่มา: ผู้วิจัย)

จากการแบ่งองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนวัดเกตการามออกเป็น 4 องค์ประกอบนั้นจะเห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 นั้นมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้โดยแบ่งออกเป็น 1) องค์ประกอบด้านกายภาพ ได้แก่ ภูมิประเทศ การตั้งถิ่นฐาน สถาปัตยกรรม โครงข่ายการสัญจร เกษตรกรรม 2) องค์ประกอบด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ศาสนา 3) องค์ประกอบด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ หลักฐานทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และ4) องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจภายในชุมชน สำหรับการบ่งชี้เอกลักษณ์ของชุมชนนี้โดยใช้วิธีการคัดเลือกภาพตัวแทนและแบบสอบถามโดยใช้คำถามปลายเปิดมีรายละเอียดดังนี้

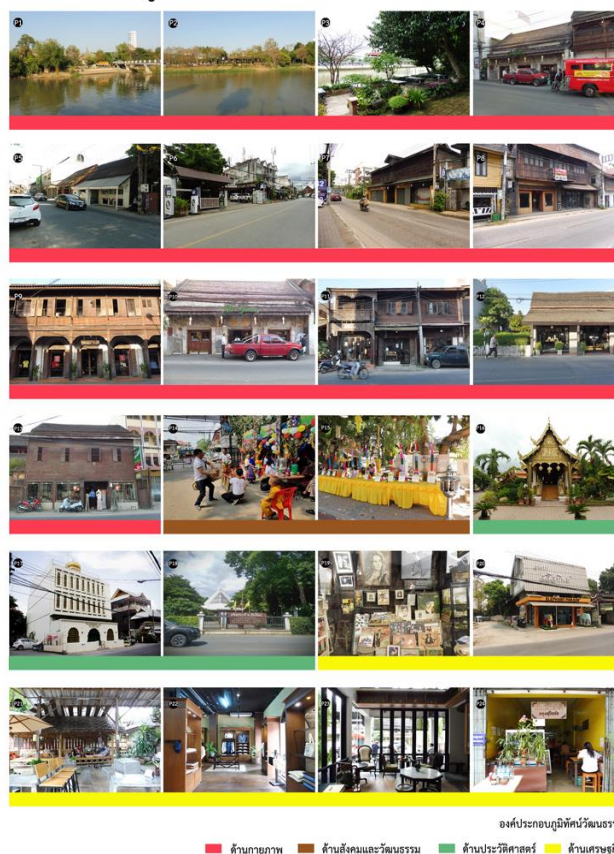
ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์ทางสายตาของชุมชนวัดเกตการาม อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

องค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม	หน่วยการวิเคราะห์ทางสายตา (Unit analysis)	จำนวนภาพตัวแทน(ภาพ)
1. ด้านกายภาพ	การตั้งถิ่นฐานริมน้ำ	3
	การตั้งถิ่นฐานในชุมชนเมือง	4
	เรือนไม้ เรือนผสม หอแง	6
2.ด้านสังคมและวัฒนธรรม	ประเพณีต่าง ๆ	2
3.ด้านประวัติศาสตร์	วัดเกตการาม วัดซิกข์ คริสตจักรที่ 1	3
4.ด้านเศรษฐกิจ	ร้านค้า ร้านกาแฟ ร้านอาหาร โรงแรม	6
รวม		24

การคัดเลือกภาพตัวแทน

องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรม	จำนวนภาพ
ด้านกายภาพ(สุนทรียภาพ)	
■ การตั้งถิ่นฐาน	
การตั้งถิ่นฐานริมแม่น้ำ	3
การตั้งถิ่นฐานในชุมชนเมือง	4
■ สถาปัตยกรรม	
เรือนไม้	2
ห้องแถว	2
เรือนผสม	2
■ โครงข่ายการสัญจร	
ถนนสายหลัก	
ถนนสายรอง	
■ พื้นที่เกษตรกรรม	
ด้านสังคมและวัฒนธรรม	
■ ประเพณี	
การทำบุญโห่พระธาตุประจำปีเกิด	1
■ ภูมิปัญญา	
การละเล่นดนตรีพื้นบ้าน	1
ด้านประวัติศาสตร์	
■ วัดเกตุการาม	1
■ คริสตจักรที่ 1	1
■ วัดซิกข์คุรุวารา	1
ด้านเศรษฐกิจ	
■ ร้านค้า	3
■ ร้านอาหาร	2
■ โรงแรม	1
รวม	24

ภาพตัวแทนที่ถูกเลือก

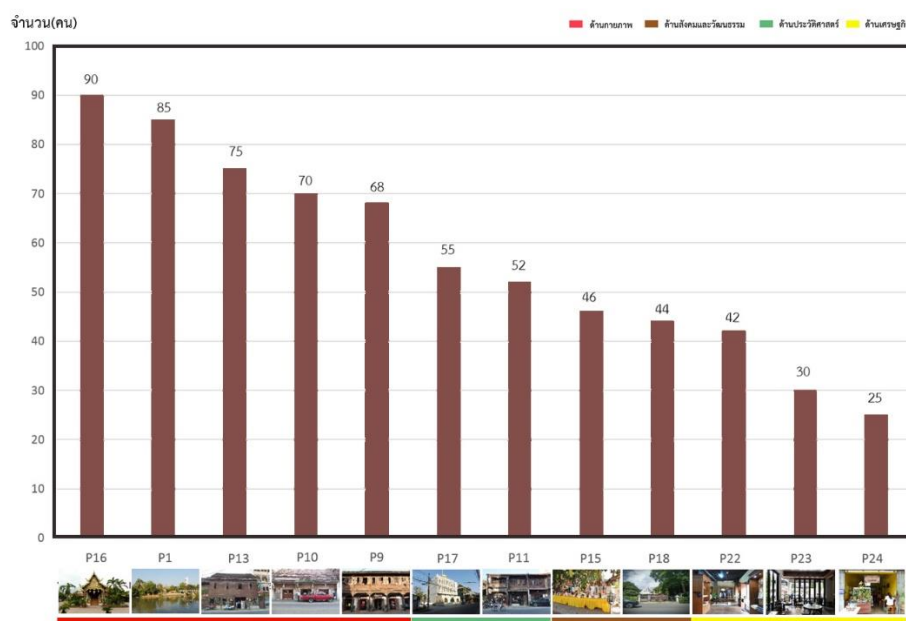
ภาพ 3 แสดงการวิเคราะห์ทางสายตาโดยใช้ภาพตัวแทนของชุมชนวัดเกตุการาม (ที่มา: ผู้วิจัย)

จากการใช้วิธีหาภาพตัวแทนโดยการคัดเลือกภาพตัวแทนนั้นได้จากการถ่ายภาพตัวแทนทั้งหมด โดยใช้หลักเกณฑ์ในการถ่ายภาพจากจุดที่คนทั่วไปสามารถมองเห็นหรือรับรู้ได้ เป็นภาพที่สามารถเป็นตัวแทนของหน่วยการวิเคราะห์ทางสายตา (unit analysis) เป็นภาพวิถีชีวิตในช่วงเวลาปกติของชุมชน (everyday life) ที่มีความเป็นธรรมชาติโดยไม่มีการจัดองค์ประกอบของภาพขึ้น (composition) เป็นภาพตัวแทนขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน (Zube, 1987) (รุจิโรจน์ อนามบุตร และ วิลาสินี สุขสว่าง, 2555) สามารถสรุปจำนวนภาพตัวแทนได้ 24 ภาพ โดยเป็นภาพขององค์ประกอบด้านกายภาพจำนวน 13 ภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 2 ภาพ ด้านประวัติศาสตร์ จำนวน 3 ภาพ และด้านเศรษฐกิจ จำนวน 6 ภาพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับกรอบทฤษฎีในงานวิจัย โดยคำถามในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลด้านเอกลักษณ์และองค์ประกอบของชุมชนโดยใช้วิธีหาภาพตัวแทนโดยไม่จำกัดจำนวนภาพ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมร่วมกับการใช้แบบสอบถามโดยใช้คำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย

จากแบบสอบถามโดยใช้คำถามปลายเปิดและการใช้ภาพตัวแทนเพื่อหาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมอันนำไปสู่การประเมินคุณค่าและวิเคราะห์หาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนวัดเกตุการาม ใช้ 1) คำถามปลายเปิดเพื่อหาเอกลักษณ์ของชุมชนวัดเกตุการามจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน เป็นผู้คนที่มียุ่ 20 - 40 ปี (ร้อยละ 32.5) อายุ 41 - 60 ปี (ร้อยละ 35.8) และอายุมากกว่า

60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 31.7) ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มคนในพื้นที่ชุมชน เนื่องจากมีถิ่นกำเนิดอยู่ภายในพื้นที่ ทำให้ทราบข้อมูลและประวัติศาสตร์ของพื้นที่ชุมชนเป็นอย่างดี จากการศึกษาพบว่า คำว่า วัดเหตุการณ์ เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สุด เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด (30 คน) รองลงมา คือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (22 คน) การอยู่ร่วมกัน 5 ศาสนา (15 คน) ไร่พระธาตุปีจอ (12 คน) ร้านอาหารริมแม่น้ำ (9 คน) ภาพแม่น้ำปิง (7 คน) ภาพโรงแรม (3 คน) และตลาดวโรรส (2 คน) ตามลำดับ พบว่าเอกลักษณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์กันมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ เช่น วัดเหตุการณ์ เป็นองค์ประกอบทางกายภาพ แต่ก็ยังเป็นองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม และองค์ประกอบด้านประวัติศาสตร์อีกด้วย 2) การใช้ภาพตัวแทนที่ใช้ในการหาเอกลักษณ์ของชุมชนวัดเหตุการณ์ทั้งหมด 24 ภาพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้เลือกภาพตัวแทนที่ใช้ในการสื่อเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมทั้งหมด 12 ภาพ ได้แก่ ภาพที่ 16 วัดเหตุการณ์ (90คน) รองลงมาคือ ภาพที่ 1 ภูมิประเทศ (88 คน) ภาพที่ 13 (75 คน) ภาพที่ 10 (70 คน) ภาพที่ 9 (68 คน) ซึ่งทั้ง 3 ภาพ เป็นภาพสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภายในชุมชน ภาพที่ 17 วัดซิกซ์ครูดุวารา (55 คน) ภาพที่ 11 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (52 คน) ภาพที่ 15 ประเพณีการไหว้พระธาตุประจำปีเกิดที่วัดเหตุการณ์ (46 คน) ภาพที่ 18 คริสตจักรที่ 1 (44 คน) ภาพที่ 22 ร้านค้า (42 คน) ภาพที่ 23 โรงแรม (30 คน) และภาพที่ 24 ร้านอาหาร (25 คน) โดยแบ่งเป็นภาพที่มีองค์ประกอบทางด้านกายภาพจำนวน 5 ภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรมจำนวน 2 ภาพ ด้านประวัติศาสตร์จำนวน 2 ภาพ และด้านเศรษฐกิจจำนวน 3 ภาพ ซึ่งจะพบว่าภาพที่ถูกเลือกมาทั้งหมด 12 ภาพนั้น ล้วนแต่เป็นภาพที่มีความสำคัญขององค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ ทำให้อาจกล่าวได้ว่าทุกองค์ประกอบล้วนแต่มีความสัมพันธ์กันแบบเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

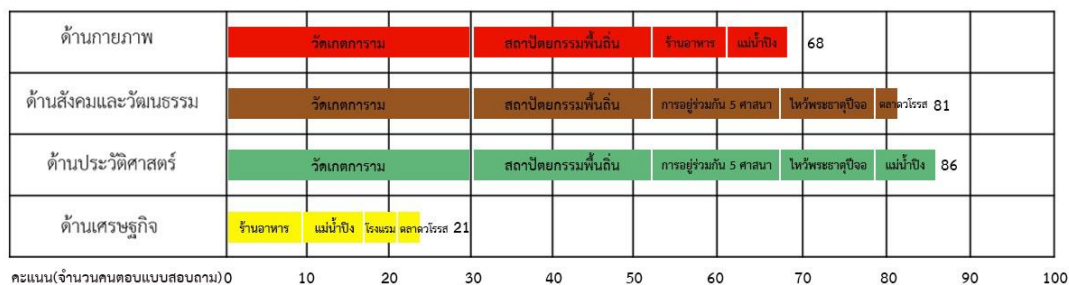
ภาพ 4 แสดงการวิเคราะห์ทางสายตาโดยใช้ภาพตัวแทนของชุมชนวัดเหตุการณ์ (ที่มา: ผู้วิจัย)

จากการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเหตุการณ์ทั้ง 2 วิธี ได้แก่ การตอบแบบสอบถาม โดยการใช้คำถามปลายเปิดและการใช้ภาพตัวแทนโดยการคัดเลือกภาพตัวแทนโดยไม่จำกัดจำนวนภาพ ได้ทำการแบ่งสัดส่วนของคะแนนจากคนที่ตอบแบบสอบถามตามองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ และด้านเศรษฐกิจ ตามตารางที่ 2 ดังนี้

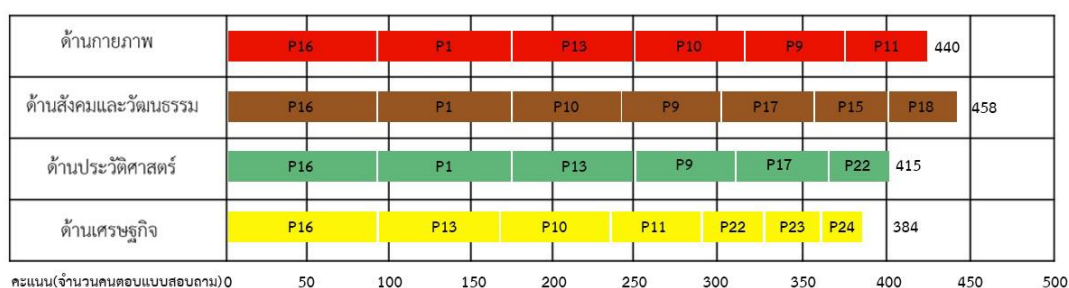
ตาราง 2 แสดงการวิเคราะห์เพื่อหาเอกลักษณ์ของชุมชนวัดเกตการาม

การวิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อหาเอกลักษณ์ของชุมชนวัดเกตการาม

การใช้คำถามปลายเปิด

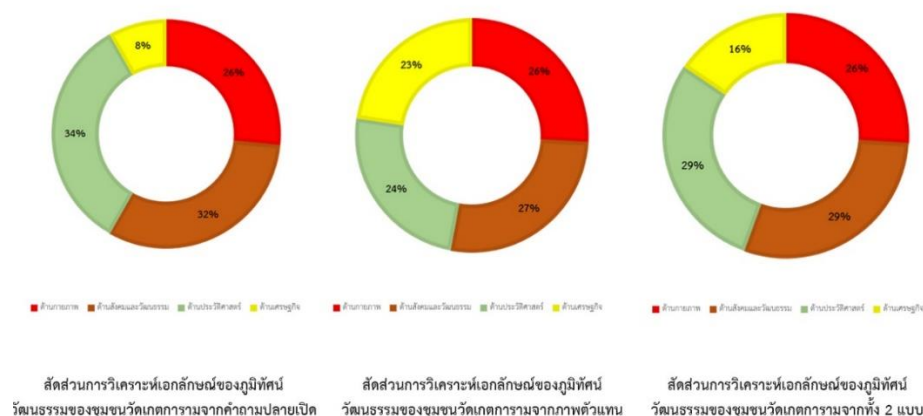

การใช้ภาพตัวแทน(โดยไม่จำกัดจำนวนภาพ)

ผลจากการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ของชุมชนวัดเกตการามทั้ง 2 วิธีข้างต้นนั้น พบว่าผลของทั้ง 2 วิธีนั้นมีความแตกต่างกัน โดยผลจากการตอบแบบสอบถามโดยใช้คำถามปลายเปิดพบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์สูงสุด (86 คะแนน) รองลงมา คือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม (81 คะแนน) ด้านกายภาพ (68 คะแนน) และด้านเศรษฐกิจ (21 คะแนน) และผลจากการตอบแบบสอบถามโดยการคัดเลือกภาพตัวแทนพบว่า มีองค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสูงสุด (458 คะแนน) รองลงมา คือด้านกายภาพ (440 คะแนน) ด้านประวัติศาสตร์ 415 คะแนนและด้านเศรษฐกิจ (384 คะแนน) ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาหาเอกลักษณ์ของชุมชนวัดเกตการามได้ผลการศึกษาที่มีความถูกต้องและแม่นยำที่สุดจึงจำเป็นต้องนำการหาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนทั้ง 2 วิธีมาใช้เพื่อให้ครอบคลุมการวิจัยมากที่สุด

จากการศึกษาสัดส่วนคะแนนจากผู้ตอบแบบสอบถามของเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามจากทั้ง 2 แบบ พบว่าชุมชนวัดเกตการามมีเอกลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านประวัติศาสตร์ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 29% รองลงมา คือ ด้านกายภาพ ร้อยละ 26% และด้านเศรษฐกิจร้อยละ 16% (ภาพ 8) สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบทางด้านประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรมเป็นต้นกำเนิดขององค์ประกอบทางด้านกายภาพและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจึงสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการประกอบการระบุคุณค่าและประเมินคุณค่าเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนวัดเกตการามต่อไป เพื่อให้ชุมชนวัดเกตการามเป็นชุมชนต้นแบบในการอนุรักษ์ที่มีความยั่งยืนและอยู่ได้อย่างมั่นคงคู่กับเมืองเชียงใหม่ตลอดไป

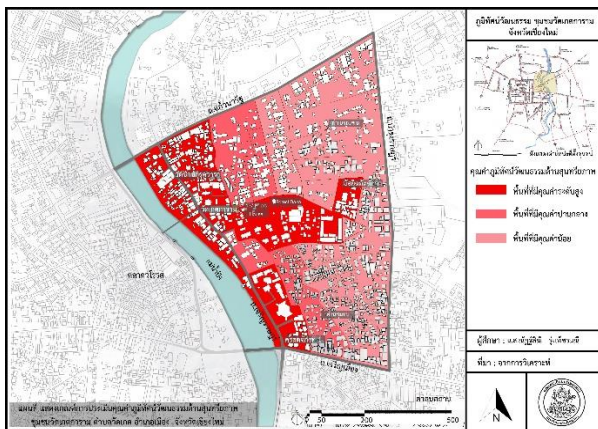
ภาพ 5 แสดงสัดส่วนการวิเคราะห์ผลการหาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมชุมชนวัดเกตการาม (ที่มา: ผู้วิจัย)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมของพื้นที่ชุมชนวัดเกตการาม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านกายภาพ องค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม องค์ประกอบทางด้านประวัติศาสตร์ และองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจและนำมาใช้ในการประเมินคุณค่าและความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยได้ใช้หลักเกณฑ์การประเมินภูมิทัศน์วัฒนธรรมของ Sandra Neale ร่วมกับกฎบัตรเบอร์รา Burra Charter (Australia ICOMOS, 2013) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ หมายถึง แง่มุมของการรับรู้ทางประสาทสัมผัส วัดจากคุณภาพ เช่น รูปร่าง ขนาด สี พื้นผิว คุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม หมายถึง การรวบรวมคุณลักษณะพื้นที่ที่มีความสำคัญกับความเชื่อทางจิตวิญญาณ การเมือง ระดับชาติ หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ ให้กับคนส่วนใหญ่หรือชนกลุ่มน้อย คุณค่าทางประวัติศาสตร์ หมายถึง วิธีที่พื้นที่ได้รับมาจากข้อเท็จจริง ช่วงกิจกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้มีการระบุคุณค่าและปรับหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อให้มีความเหมาะสมโดยแบ่งระดับการประเมินคุณค่าเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ปานกลาง และน้อย โดยใช้วิธีการช้อนทับภาพรวมคุณค่าความสำคัญในแต่ละด้านซึ่งได้ผลการประเมินในด้านต่าง ๆ ได้อธิบายไว้ในการสรุปผลและอภิปรายผล

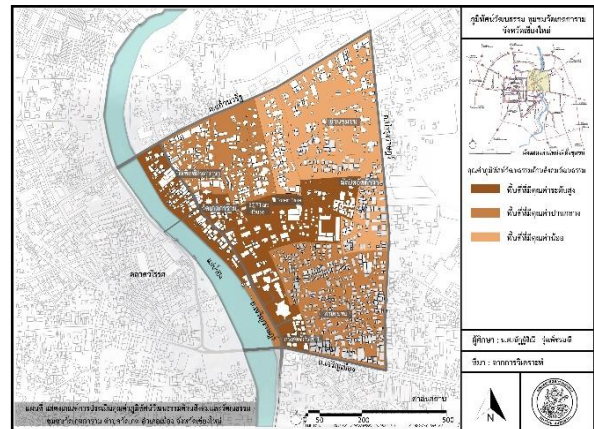
สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรม เอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านกายภาพ องค์ประกอบด้านสังคมและวัฒนธรรม องค์ประกอบด้านประวัติศาสตร์และองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ โดยทั้ง 4 องค์ประกอบนี้มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและกันทุกองค์ประกอบ ซึ่งหมายความว่า ชุมชนวัดเกตการามมีภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีองค์ประกอบในทุก ๆ ด้านมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยจะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไปไม่ได้ นำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อหาเอกลักษณ์ที่สำคัญของชุมชนซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์จากการทำแบบสอบถามทั้ง 2 วิธีพบว่า เอกลักษณ์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ วัดเกตการาม ซึ่งเป็นโบราณสถานและศูนย์กลางชุมชนเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สุดรองลงมา คือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น กล่าวได้ว่า วัดเกตการามและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นจัดอยู่ในองค์ประกอบด้านกายภาพด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านประวัติศาสตร์ จากการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์พบว่าสัดส่วนการวิเคราะห์ของประชากรที่ตอบแบบสอบถามเพื่อหาเอกลักษณ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ สัดส่วนที่อยู่ในองค์ประกอบด้าน สังคมและวัฒนธรรม และสัดส่วนที่อยู่ในองค์ประกอบด้านประวัติศาสตร์ซึ่งมีสัดส่วนที่เท่ากัน รองลงมา คือ สัดส่วนด้าน

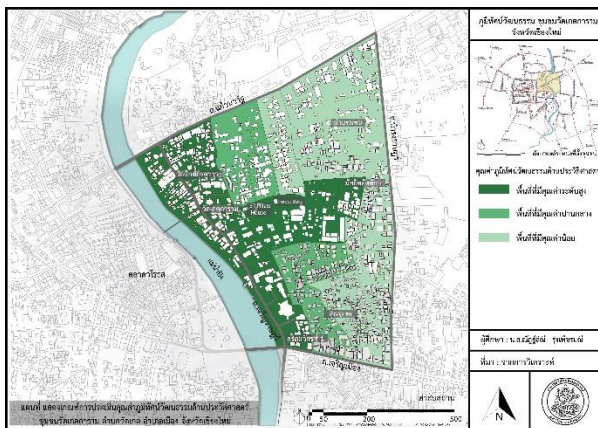
กายภาพ และด้านเศรษฐกิจ จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมและองค์ประกอบทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่กำหนดให้เกดองค์ประกอบทางด้านกายภาพและองค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจตามมา ทำให้เกิดสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นภายในชุมชน เช่น คนไทยเชื้อสายจีนได้มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ภายในชุมชน นำไปสู่การก่อสร้างที่อยู่อาศัย ที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงอิทธิพลของสถาปัตยกรรมของจีนแบบผสมในสมัยนั้น รวมถึงบริบทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและเกิดการประกอบอาชีพภายในชุมชนตามมา และได้ทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการระบุและสรุปการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุนทรียภาพ 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 3) ด้านประวัติศาสตร์ (Australia ICOMOS, 2013) และ 4) ด้านเศรษฐกิจดังนี้

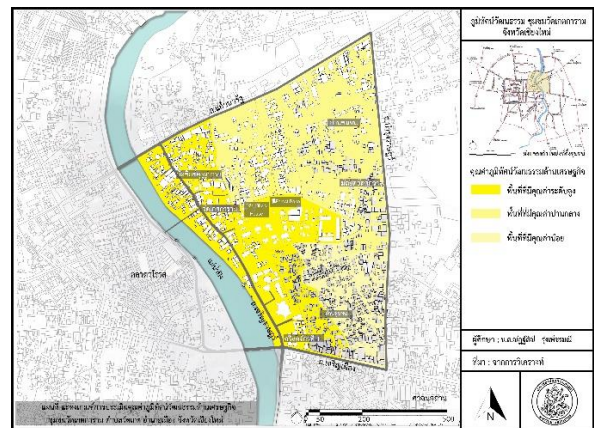
ภาพ 6 การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านสุนทรียภาพ

ภาพ 7 การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านสังคมวัฒนธรรม

ภาพ 8 การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์

ภาพ 9 การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจ

1) พื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านสุนทรียภาพสูงจะเรียงตัวกันตามแนวบริเวณริมฝั่งแม่น้ำปิงและบริเวณหน้าวัดเกตการาม มีรูปแบบอาคาร สถาปัตยกรรมที่ออกแบบตามความเชื่อของคนในพื้นที่ชุมชนหลากหลายศาสนา (ภาพ 6) 2) พื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสูงจะปรากฏอยู่ในบริเวณศาสนสถาน สะท้อนรูปแบบของกิจกรรมการใช้พื้นที่ที่แสดงถึงการใช้พื้นที่บริเวณริมแม่น้ำปิง ได้แก่ วัดเกตการาม ชุมชนวัดเกตการามและศาสนสถานอื่น ๆ ล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่อยู่ร่วมกับชาวบ้าน รวมถึงมีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในชุมชนและรองรับกิจกรรมประจำวันและกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนโดยมีประเพณีวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของสภาพแวดล้อม (ภาพ 7) 3) พื้นที่ที่มีคุณค่า

ทางด้านประวัติศาสตร์สูงจะอยู่ที่บริเวณวัดเกตการามและสถานที่สำคัญทางศาสนา ได้แก่ คริสต์จักรที่ 1 วัดซิกข์ครุฑวรา มัสยิดออตตักวา รวมไปถึงบ้านพิพิธภัณฑ์ค้าไม้ของบริษัทเบอร์เนียวหรือโรงแรม 137 Pillars House ในปัจจุบัน (ภาพ 8) 4) พื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจสูงจะปรากฏอยู่ตามแนวถนนเจริญราษฎร์ บริเวณแม่น้ำปิง รวมถึงบริเวณชุมชนด้านใน หน้าวัดเกตการาม (ภาพ 9) เป็นต้น

จากการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนวัดเกตการามสามารถสรุปได้ว่า คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ คุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์มีสัดส่วนที่เท่ากันในระดับที่สูง อาจกล่าวได้ว่าคุณค่าทั้ง 3 ด้านนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รองลงมา คือ คุณค่าด้านเศรษฐกิจ จึงเป็นเหตุให้มีการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในด้าน สังคมและวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านกายภาพ และด้านเศรษฐกิจถัดมาตามลำดับเพื่อให้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า องค์ประกอบในแต่ละด้านนั้นมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการอนุรักษ์และปรับปรุงภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ได้แก่ 1) การกำหนดรูปแบบของสิ่งปลูกสร้างภายในชุมชนให้มียุคประกอบเดียวกัน เช่น รูปแบบของอาคารที่พักอาศัยควรเป็นรูปแบบอาคารไม้ และอาคารก่ออิฐแบบจีน ซึ่งถือเป็นลักษณะดั้งเดิมของพื้นที่ชุมชน วัสดุของตัวอาคารควรเป็น วัสดุที่ทำมาจากไม้และปูน สีของตัวอาคาร ควรเป็นสีธรรมชาติของวัสดุจากไม้ หลังคา ควรเป็นทรงจั่วและปั้นหยา และโรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้าภายในชุมชนก็ควรจะมีอาคารออกแบบเหมือนกัน ซึ่งเป็นการขอความร่วมมือจากคนในพื้นที่ชุมชนเป็นหลัก เพราะชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนอนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย 2) ปรับปรุงและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทัศนียภาพภายในพื้นที่ชุมชน เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำปิงบริเวณตรงข้ามกับคริสตจักรที่ 1 เนื่องจากบริเวณนี้เป็นบริเวณที่อยู่ในแนวถนน เจริญราษฎร์ โดยรูปแบบควรใช้วัสดุก่ออิฐฉาบปูน เป็นขั้นบันไดลงไประิมแม่น้ำปิง และมีที่นั่งที่ทำมาจากวัสดุจากไม้ หรือวัสดุ จากธรรมชาติ มีการปลูกต้นไม้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีลานเอนกประสงค์ริมน้ำ หรือเวทีสำหรับใช้จัดกิจกรรมที่สำคัญ ภายในชุมชน ซึ่งถือเป็นจุดที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน และเป็นจุดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยที่ว่าองค์ประกอบทางสังคมและวัฒนธรรม และองค์ประกอบทางด้านประวัติศาสตร์ เป็นต้นกำเนิดให้เกิด องค์ประกอบทางกายภาพและองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจตามมา การทำทางเดินเท้าบริเวณถนนเจริญราษฎร์ เนื่องจาก ปัจจุบันภายในชุมชนไม่มีทางเดินเท้า ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายและไม่ปลอดภัยแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และ การทำทางระบายน้ำบริเวณถนนเจริญราษฎร์ ควรมีการจัดทำทางระบายน้ำเป็นระยะ ๆ ให้เพียงพอแก่ชุมชนเพื่อแก้ปัญหา น้ำท่วมขังภายในพื้นที่ชุมชน 3) เสริมสร้างให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน เช่น การจัด ประชุมและอบรมเสนอแนะเพื่อหาแนวทางให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชน โดยมุ่งเน้น การสร้างความรู้และตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณริมน้ำ ซึ่งชุมชนสามารถนำผลงานวิจัยชิ้นนี้ไปต่อยอด และได้แนวทางในการกำหนดอาคาร รูปแบบองค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ทางผู้วิจัยสรุปได้เพื่อนำไปขยายผลต่อไป

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เกิดศิริ. (2551). *ชุมชนกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: อูษาคเนย์.
- เกรียงไกร เกิดศิริ และ นันทวรรณ ม่วงใหญ่. (2559, มกราคม-ธันวาคม). การกำหนดคุณค่าตามเกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีป (กลุ่ม CLMV): การสังเคราะห์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับราชอาณาจักรไทย. *วารสารหน้าจั่ว*, 30, 43-60
- ธนิศ ชุมแสง. (2554). *แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรม ย่านถนนเจริญราษฎร์*. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นวัรัฐ โอศิริ. (2551). *ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรานอม ต้นสุขนันท์. (2559). *การอนุรักษ์ชุมชนเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). *แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- รุจิโรจน์ อนามัยบุตร และ วิลาสินี สุขสว่าง. (2555). *คู่มือการประเมินผลกระทบทางสายตาจากสิ่งก่อสร้างประเภทอาคาร Visual impact assessment manual*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม และ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). *แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Australia ICOMOS. (2013). *Burra Charter & practice notes*. Retrieved 2019, July 15, from <https://australia.icomos.org/publications/burra-charter-practice-notes/>
- De Blij, H. (1997). *Human geography: Culture, society and space*. New York: John Wiley & Sons.
- Fowler, P. (2002). *World heritage cultural landscapes, 1992-2002*. Paris: UNESCO World Heritage Centre.
- The Heritage Council of Victoria. (2009). *Landscape assessment guidelines for cultural heritage significance*. Victoria: Heritage Council of Victoria.
- Lennon, J. &. (1996). *Cultural landscape management*. Canberra: Australian Alps Liaison Committee.
- Sauer, C. (1967). *Land and life: A selection of the writing of Carl Ortwin Sauer*. Berkeley: University of California Press.
- Zube, E. H. (1987). Perceived land use patterns and landscape values. *Landscape Ecology*, 1, 37-45.